

KIUSUVABA KOOLIAASTAT!

Tänases lehes on kõige rohkem ruumi pühendatud kahele pikaajalisele õpiku-projektile. Esilehel on jutuks meie suurepärasest II ja III kooliastme eesti keele õppekirjandusest. Autorid Helin Puksand ja Reet Bobõlski saabusid meie juurde üle 10 aasta tagasi, kui kirjastus otsis Ilusa emakeele konkursi raames uusi autoreid. Nad alustasid 4. klassi õpikuga, mis pidi jääma nende ainsaks. Kuid et esimene vasikas ei läinud sugugi aia taha, jätkasid nad kirjandusest lahku lõigatud eesti keele õppekirjandusega 5. ja 6. klassile. Loogilise jätkuna järgnes juba ka III kooliaste. Kirjastuse poolt on neid toetanud ja "kasvatatud" maailma parim eesti keele toimetaja Margit Ross, kellest on aastate jooksul omakorda saanud Reeda ja Helini kaasautor. Koolibri laseb autoritel nüüd veidi puhata ja jõudu koguda, uskudes et selle trio lagi kaasaegse eesti keele õppekirjanduse loomisel ei ole veel saavutatud.

Õppeaasta eel jäi meediast meelde uudis, et paljud lapsed ei ootagi kooli algust, vaid hoopis kardavad seda. See tegi väga nukraks. Koolibri mäletab oma kooliaega helgetes toonides. 1. septembrist on meele rõõmus elevus, sügislilled, taaskohtumine puhanud ja kasvanud klassikaaslastega, värvilõhnased klassiruumid ja uued põnevad õpikud. Ka keerulistest ainetest ja ülesannetest sai suure pusimisega jagu ja seda suurem oli rõõm tulemustest. Eks tuli ette ka riiduminekut kaaslasega või vastu-seisu õpetajaga, kuid ka need erimeelsused said lõpuks ikkagi rahuliku lahenduse. On hirmus kahju kuulda, kui mõne lapse jaoks on koolitükid ületamatult rasked ja kaasõpilaste või koguni õpetajate kiusab eluisu. Jah, kahjuks ei ole kooliaeg kõigile nii rõõmus ja põnev kui meie aabitsapere lastele. Samas saame me kõik mõne pisikesse teoga muuta kannataja elu helgemaks. Õpetajad väarika ja sõbraliku suhtumise,

vanemad osavõtlikkuse, kaasõpilased sallivuse kasvatamisega. Püüame olla alanud õppeaastal kaaslaste suhtes tähelepanelikumad, märgata abivajajat ja pakkuda talle tuge. Nii saavutame selle, et tänased kooliminejad mõtleavad aastakümnete pärast esimese 1. septembri fotot silmitse-des kooliajast kui ühest parimast ajast oma elus.

TEIE KOOLIBRI

Pildil Tabasalu Ühisgümnaasiumi 1D klassi õpilased Sten Erik Tomson ja Robin Rocco Kõrran.

„PUNKT” PANEB TEISELE KOOLIASTMETLE PUNKTI

Täpselt kaks nädalat tagasi, just õpikukursuste ajaks, tuli trükist uhiuus 6. klassi eesti keele õpik „Punkt”, mille ilmumisega võime rõõmsalt tõdeda, et Koolibril on kõigis II ja III kooliastme klassides olemas nüüdisaegsed ja huvitavad eesti keele õpikud. Trio Bobõlski-Puksand-Ross on koostööd teinud kümme aastat, mille vältel on valminud ühtekokku üheksa põhikooli õppekomplekti. Neist kuus vastavad praegu kehtivale riiklikule õppekavale ning on koolides kasutusel.

Kümme aastat on päris pikk aeg. Meile on see olnud aeg, millesse jääb rohkesti ühist loomingulist tööd, tublisti mõtlemist, nõupidamist ning asjakohast vaidlemistki. Kindlasti oleme kõik selle ajaga ise palju kasvanud ja muutunud, nii nagu on oluliselt muutunud ka õpilaste ja õpetajate nõudmised moodsale ja tänapäevasele õpikule. Usume, et nii mõneski mõttes on meie õpikud pakkunud uudseid ja julgeid, praegusesse aega sobivaid lahendusi. Meil on suur rõõm, et õpetajad on nii II kooliastme õpikud kui ka „Peegli” sarja väga hästi vastu võtnud, ning loodame, et selle õpivaraga on tõesti tore tööd teha nii õpilastel kui õpetajatel. Et oleme oma tegutsemisega õigel teel, kinnitas ka eelmise aasta lõpus 9. klassi õpikule „Peegel 3” osaks saanud kõrge tunnustus Euroopa õpikukonkursil BESA (Best European Schoolbook Awards).

Äsja ilmunud „Punkt” on ülesehituselt sarnane 5. klassi õpikuga „Koma”. Ka „Punkti” komplekt koosneb õpikust, kahest töövihikust ja kontrolltööde kogumikust. Õpikus on seitse suurt peatükki, millest igaüks koosneb omakorda viiest alapeatükist. Niisugune liigendus asetab õpiprotsessi ühtlasi ajaliselt raami: alapeatükke on kokku 35, niisama palju kui kooliaastas nädalaid.

Ortograafia ja grammatika kõrval on eraldi alapeatükid pühendatud tekstiloo-

mele ja sõnavarale. Lisaks oleme õppekava teemadele lähenenud veidi uuest vaatepunktist, näiteks on „Punkti” õpikus eraldi käsitletud suhtlusetiketti, eesmärgistatud kuulamist ja vaatamist, filmistsenaariumi ja teatriteksti. Veel on 6. klassis palju tähelepanu pööratud meediatekstidele ja sõnaraamatute kasutamisele, väga oluliseks peame teema aktuaalsuse tõttu ka eri allikate usaldusväärsusest kõnelevat peatükki. Kõik need teemad toetavad lisaks eesti keele ainekavas lahtikirjutatule ka õppekava üldisemaid ja laiemaid eesmärke. Sarnaselt kõigi meie varasemategi õpikutega on „Punkti” tekstigalerii õige kirev. Tekste valides oleme silmas pidanud, et õpilasel kujuneks oskus mõista adekvaatselt eri žanri tekste ja valida lugemiseks sobiv strateegia. Kõige olulisem eesmärk on aga arendada õpilase võimet tajuda, missugust keelevarianti ühes või teises olukorras kasutatakse, missugune väljendusviis on kohane, missugune aga mitte.

Ka peatükkide ülesehitus ning neis kasutatavad vormielemendid on sarnased 5. klassi õpikuga: iga suur peatükk algab vahetiitliga; alapeatükkide alguses on soojendusharjutused, mis aitavad teemasse sisse elada; lehekülgede servadel on toodud meeldetuletuseks mõistesedelid; teks-

ti vahel on õpilasele nn nõuandedelid, mis jagavad praktilisi juhtnõure; alapeatükkide lõpus aga väike tagasisideplokk, mis annab õpilasele ja õpetajale tagasisidet, kas põhiline sai selgeks. Iga suure peatüki lõpetab publitsistlikus laadis „Mika veerg”: 6. klassi kolumnist on lastekirjanik Mika Keränen, kes arutleb mõnuses toonis ja heas eesti keeles selle peatüki laiemal teemal.

Materjali esitamisel on teksti kõrval väga tähtsad õpiku funktsionaalsed pildid, mis mõnel juhul aitavad häälestada, selgitada ja annavad lisainformatsiooni, mõnikord aga ärgitavad fantaasiat ning loovad meeleolu.

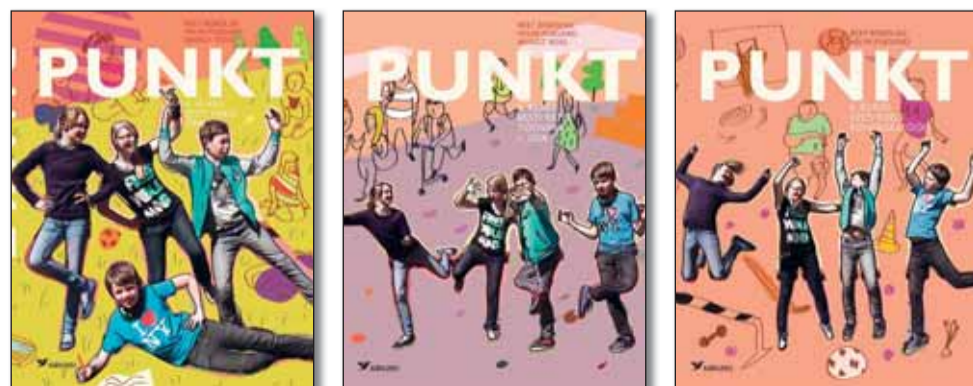
Kuigi „Punkt” peaks tunduma harjumuspärane ja tuttav kõigile, kes on töötanud „Komaga”, on tal siiski üsna oma nägu. Nii oleme isekeskis nimetanud „Punkti” mitte ainult eesti keele õpikuks, vaid ka kultuuriõpikuks. Nimelt on traditsiooniliste keeleõpiku teemade kõrval igas suures peatükis pööratud palju tähelepanu ühele kultuurivaldkonnale. Juttu on sportist, filmist, teatrist, muusikast, disainist, teadusest ja keelest laiemalt. Igas valdkonnas on esile tõstetud mõni noorema põlvkonna tegija, kes on noortele eeskujuks ning võiks neid oma tegemiste ja saavutus-

tega innustada. Portreeritavate seas on näiteks Eestis nii teatri- kui filmialal tuntud saanuks Vallo Kirs ja Tiit Sukk, noored sportlased Anett Kontaveit ja lumelaudur Mark Duubas, noor andekas muusik Maksim Štsura, Eesti seni noorim doktorikraadiga teadlane Margus Niitsoo.

Nüüd, kui üks etapp on punkti saanud, on paras aeg tänada neid oma ala asjatundjaid, kes on aidanud meie õpikutel saada just selliseks, nagu nad on saanud. Suur-suur tänu kujundaja Endla Tootsile, kes on meie käsikirjadest õiged õpikud vorminud! Aitäh, kunstnik Liisa Kruusmägi, kelle nutikad ja mõtlemisainet pakkuvad pildid toetavad illustratiivse eesmärgi kõrval ka meie õpiku laiemaid eesmärke! Aitäh, Argo Mund, kes Eesti Keele Instituudi keelekorraldajana meile kasulikke nõuandeid on jaganud ja meid ennastki harinud! Vahvad koostööpartnerid on olnud Nõmme Põhikooli õpilased, nemand saavad end uhkusega õpikustarideks pidada, sest nende fotodega on loodud 5. ja 6. klassi õpiku kujunduslik üldmulje. Esiletõstetud moodustavad vaid imepisikesed osa kõigist neist, kelle töö ühes õpikus kajastub. Aitäh suurematele ja väiksematele osalejatele!

Tänane õpetajaid, kes on meile kümne aasta jooksul andnud inspireerivat, otse klassiruumist pärit tagasisidet. See on aidanud meil lisaks oma koolikogemustele teha õpikuid veelgi otstarbekamaks, köitvamaks ja õpilasesõbralikumaks. Ja kuigi punkt tähistab millegi lõppu, ei arva me, et „Punktiga” meie kolme koostöö lõpeb. Nii nagu tekstis järgneb punktile uue mõttega uus lause, usume, et pärast mõningast pausi on mõtted taas värsked ja oleme valmis uueks etapiks.

REET BOBÕLSKI, HELIN PUKSAND, MARGIT ROSS, autorid

TOP 10

1

Ian Ivens
Jänes Jaak
talitab talus

2

Mairi Mackinnon,
Lorena Alvarez
Printside ja printsesside
unejutud

3

Jane Wightwick
Oma silm on kuningas.
15 minutit inglise keelt

4

Daniela Capparotto
Arendavad kleepsud.
Armsad sõbrad koerad

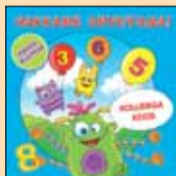
5

Sig Lonegren
Pendliiraamat

6

Carla Bardi
Maitsev ja tervislik.
Smuutid ja
mahlakokteilid

7

Monica Pierazzi Mitri
Hakkame arvutama

8

Friederun Reichenstetter,
Hans-Günther Döring
Väike lepatriinu ja
tema sõbrad

9

Sven Nordqvist
Pannkoogitort

10

Friederun Reichenstetter,
Hans-Günther Döring
Väike rebane ja
tema sõbrad

INGLISE KEEL GÜMNAASIUMIS – „WITH FLYING COLOURS”

Õpikuseeria „With Flying Colours” on loodud inglise keele õpetamiseks Eesti koolis ning lähtub meie õpilase vajadusest ja soovist arendada meeldivas ja sõbralikus keskkonnas lugemis-, rääkimis-, kuulamis- ja kirjutamisoskust, lihvida grammatikat ja täiendada sõnavara. Kuna tegemist on gümnaasiumi õppematerjaliga, oleme asetanud põhirõhu neile teemadele ja ülesandetüüpidele, mis on vajalikud riigieksamile edukaks sooritamiseks – eeldades, et elus tarvis minev ja eksamil nõutav väga ei erine.

10. ja 11. klassi õpikud on mõeldud läbimiseks 35, viimane, 12. klassi oma aga 30 nädala jooksul, nii et ka 12. klassi õpilased peaksid jõudma enne eksamiperioodi algust materjali läbi töötada. Nõnda peaks õpetaja igale õppetükile arvestama keskmiselt 3,5 nädalat ja veidi varuaga kordamiseks või rühmade eripärasustega arvestamiseks. „With Flying Colours 12” leiduv proovieksam (*Preliminary exam*) annab õpilasele võimaluse enne eksamit oma teadmised ja tase proovile panna.

„With Flying Colours” õpikutes keskendub iga õppetükk ühele laiemale teemale ja käsitleb mitut sellega seonduvat alateemat. Käsitleme õpikuseerias kõiki gümnaasiumi teemavaldkondi ja nii mõnelegi teemale – näiteks kunst, tervislik eluviis, keskkond – oleme lähenenud küllaltki põhjalikult. Kõnearendus-, lugemis-, kuulamis-, keelekasutuse- ja kirjutamisülesanded pakuvad peale vastavate oskuste arendamise ka mitmekülgset teavet ja ideid aruteludeks teemadest lähtuvate päevakajaliste küsimuste üle. Teemade sõnavara harjutamiseks ja kinnistamiseks on õpikutes vastavad harjutused (*Vocabulary practice*).

Kuigi teemasid ja seega ka õppetükke saab käsitleda vabalt valitud järjekorras, soovitage 10. ja 11. klassi õpikutes jälgida ka seda, et iga *Unit* käsitleb põhjalikumalt mõnd grammatikateemat ja nende käsitlemise järjekord võib olla oluline – esimestes õppetükkides on rohkem varemõpitu kordamist, järgmistes oleme jäänud põhimõtet „kergemalt raskemale”. Kui õpetajale tundub, et mõni 11. klassi teema (nt *Crime and punishment*) on 11. klassi jaoks liiga raske, saab selle edasi lükata ja siis omakorda 12. klassis mõnel tuttavamal teemal (nt *Keeping fit*) vaid põgusalt peatuda.

Lugemise ja kõnearenduse (*Reading and speaking*) osa koosneb igas õppetükis sissejuhatuses (*Pre-reading*), elavas ja tänapäevases keeles põhitekstist ja lisatekstidest, rühma- või paaritööks mõeldud aruteluküsimustest (*Discussion*), monoloogiteemadest, rollimängudest ja 12. klassile mõeldud õpikus ka iga õppetükki lõpetavast eraldi kõnelemisülesandest (*Speaking*). Viimases on kirjeldamiseks-võrdlemiseks-vastandamiseks teemakohased pildid ja täiendavad küsimused. Suurema osa harjutustest moodustavad sisuliselt seotud tekstid. Küsimuste ja ülesannete koostamisel oli üks meie eesmärke ärgitada õpilasi informatsiooni võrdlema, analüüsima ja hindama ning suunata aruteluküsimustes pakutud ideid ja vaatenurki võrdlema kohalike oludega ja õpilase enda arvamusega.

Kuulamisharjutuste (*Listening*) valik on mitmekesine – neid on meeleolukaid ja tõsisemaid, lihtsamaid ja vaevanõudvaid. Esindatud on põhilised ülesannete tüübid: küsimustele vastamine, õige/vale, valikvastused, märkmete tegemine, andmete kandmine graafikusse jne. Valdav enamik **audio CD-de** kuulamistekste kõlab inglise keelt emakeelena kõnelejate esituses, kusjuures esindatud on nii Briti, Ameerika, kui ka Austraalia hääldus ja kõnepruuk.

Grammatika-, aga ka sõnavara- ja **keelestruktuuri ülesandeid** sisaldab esimeses kahes õpikus kolmeosaline, viimases kaheosaline keelekasutuse rubriik (*Language focus*).

Kirjutamisosas (*Writing*) anname ülesannete juurde suunavaid selgitusi, näiteid ja harjutusi, mis tuleks läbi töötada enne ülesande täitmisele asumist. Juhime tähelepanu stiilitasanditele, mida sobib kasutada eri liiki kirjalike tööde puhul. Läbi kolme õpiku on esindatud kõik eksamil nõutud kirjutamisülesannete tüübid, peale nende tutvustame aga näiteks ka blogi ja räppluuletuse kirjutamise nippe („WFC 12”, *Unit 2*). Õppetüki teemal internetist täiendavat informatsiooni otsima suunav *Web Quest* ning Simo ja Sarah’ blogid kõnetavad noor inimest talle tuttavas keeles.

Data CD-l leiduvad ülesannete vastused, kuulamisülesannete tekstid, lisamaterjalid (harjutused, tekstid) ja PowerPointi esitlused iga õppetüki vestlusteemadest ja harjutustest, mis sobivad tunnis koos käsitlemiseks. „With Flying Colours 12” data CD-l on kõnelemisosa harjutamiseks fotod kõigi kolme õpiku teemade kohta. 12. klassi CD-l on ka ingliskeelsete uurimistöde näidised ja lühike juhend nende kirjutamiseks.

Riigieksam ei ole naljaasi – saati veel siis, kui see on uus ja mitte keegi ei tea päris täpselt, kuidas see toimuma hakkab. Oleme kõiki kolme õpikut kirjutasid koos kõigi kolme õpiku teemade kohta. 12. klassi CD-l on ka ingliskeelsete uurimistöde näidised ja lühike juhend nende kirjutamiseks. Riigieksam ei ole naljaasi – saati veel siis, kui see on uus ja mitte keegi ei tea päris täpselt, kuidas see toimuma hakkab. Oleme kõiki kolme õpikut kirjutasid koos kõigi kolme õpiku teemade kohta. 12. klassi CD-l on ka ingliskeelsete uurimistöde näidised ja lühike juhend nende kirjutamiseks.

Oleme alati arvanud, et kõik, mis õpetamist puudutab – eesmärkide püstitamine, plaanide tegemine, materjalide ettevalmistamine tundideks, tund ise, ja lõpuks tulemuste analüüsimine –, on looming. Iga õpetaja teab ise, mis on tema õpilastele parim ja meie ei taha tema loomisprotsessi sugugi sekkuda, vaid üksnes innustada ja pakkuda järeleproovimiseks mõne oma nipi või hea mõtte.

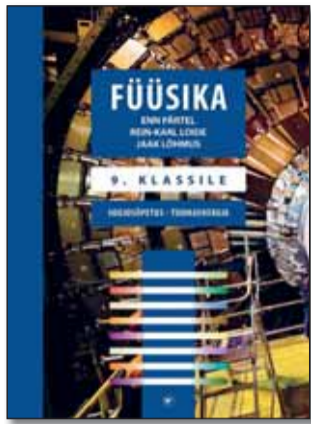
Armsad õpetajad, toimige meie pakutava materjaliga just nii, nagu õigeks peate – valige tunde ette valmistades ülesandeid, kirjutage olemasolevatele tekstidele uusi ülesandeid, muutke ülesannete järjekorda ja täiendage PowerPointi esitlusi. Pole tähtis, kas õpetate selle materjali abil eksamiks või eluks, peasi, et tunnid on sisukad, huvi inglise keele õppimise vastu püsib ja vajalikud oskused omandatakse. Usume, et meie koostatud õppematerjalist on abi ja teie õpilased sooritavad eksami *With Flying Colours!*

ANU TAMMELEHT,
MICHAEL HAAGENSEN,
autorid

SOOJUSÕPETUS JA TUUMAENERGIA 9. KLASSILE

9. klassi füüsikaõpiku teemasid on muudetud ja täiendatud vastavalt 2011. aastal kehtestatud riiklikule ainekavale. Õpikus käsitletakse kahte suuremat teemat: soojusõpetust ja tuumaenergiat. Soojusõpetuse osa on omakorda jaotatud peatükkideks: I. Aine ehitus, II. Kehade soojenemine ja jahtumine, III. Aine agregaatoleku muutumine. Tuumafüüsika osas käsitletakse peatükke: IV. Aatomi ja aatomituuma ehitus. Tuumajõud ja V. Tuumaaenergia ja selle kasutamine. Peatükid on omakorda jaotatud 21 alapeatükiks. Peatükkide lõpus on kokkuvõtte õpikut, mitmeid näidis-, probleem- ja arvutusülesandeid.

Õpiku teemasid illustreerivad arvukad joonised, diagrammid, skeemid, tabelid, fotod. Õpitavas parema orienteerumise eesmärgil on peatüki olulisemate lõikude juures veerisele eraldi ja värviliselt välja toodud küsimused, millele selles tekstilõigus vastust otsitakse. See aitab õpilasel saada teemast parema ülevaate, hõlpsamalt teadmisi omandada, kinnistada, loovalt rakendada ja süvendada.

Mitmete teemade juures on ka tekste lisalugemiseks, mille eesmärgiks on arendada silmaringi ja anda lisateavet nii mitmete nimekate füüsikute, nende avastuste kui ka füüsika probleemide kohta.

Õpiku lõpus on toodud olulisemate mõistete register.

Füüsikaõpiku juurde kuuluvasse töövihikusse on samuti lisatud uusi teemasid ja ülesandeid. Lisaks individuaalselt täidetavatele ülesannetele on siin toodud ka rida rühmatöid pealkirjaga „Õpeta klassikaaslast“. Need loomingulised ülesanded võimaldavad õpilasel uue aineosa omandamisel olla nii õpetaja kui ka õpilase rollis. Töövihikus toodud juhendite järgi on võimalik sooritada ka mitmesugused katseid, mis õpetavad püstitama hüpoteese, neid kontrollima ja mitmesugusid nähtusi seletama.

Füüsika õpiku uustruki autorite hulka on lisandunud TTÜ füüsikaproffessor Rein-Karl Loide. Konsultandid Venda Paju ja Ain Ainsaar ning retsensendid Toomas Reimann ja Henn Voolaid – suur tänu sisuka koostöö ja pühendumuse suhtumise eest.

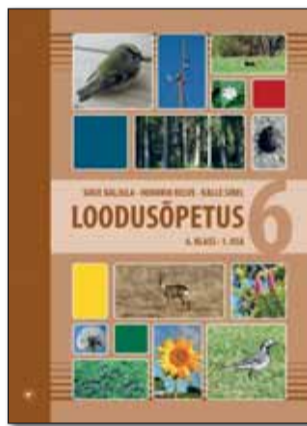
LOODUSÕPETUS 6. KLASSIS

Loodusõpetuse uuele õppekavale vastava õpiku esimeses osas leiab käsitlemist neli suuremat teemat: I. Muld elukeskkonnana, II. Aed ja põld elukeskkonnana, III. Mets elukeskkonnana ja IV. Õhk. Iga peatükk koosneb omakorda alapeatükkidest, mida on kokku 43.

Iga alapeatüki alguses on sissejuhatavad lood loodushuviliste laste Liisa ja Pauli tegemistest ja tähelepanekutest looduse kohta. Järgnevad sissejuhatavad küsimused peatüki ainekavale. Õppematerjali ilmestavad arvukad skeemid, joonised ja fotod, läbi-võetava paremaks mõistmiseks on lisatud ka mitmeid praktilisi ülesandeid ja huvitavaid katseid. Peatüki lõpus on kokkuvõtte korratakse lühidalt õpitud ning esitatakse täiendavaid küsimusi ja ülesandeid ise-seisvaks edasiuurimiseks. Viimased peatükid koos internetiotsingute märksõnadega ärgitama õpilasi lisainfot otsima, elulistele ja huvitavatele küsimustele vastuseid leidma, arutlema, järeldusi tegema jne.

Iga suurema teema lõpus on ka pikem kokkuvõtte ja kordamisküsimused ning ülevaade omandatud oskussõnadest. Õpiku lõpus on esitatud iseseisva töö materjal „Ilmastik kui uurimisobjekt“, mis võimaldab looduses toimuvat pikema aja jooksul ja vastavalt õpitavale materjalile jälgida ning oma tähelepanekud vormistada. Uute ja olulisemate mõistete seletused on toodud õpiku lõpus asuvas sõnastikus.

Õpiku esimeses, mulla teemas, räägitakse selle hinnalise loodusvara tekkest, koostisest, elustikust, seal toimuvast aineriingest. Teine peatükk on pühendatud aiale ja põllule. Tutvustatakse seal elutsevaid taime- ja loomaliike, nende omavahelisi suhteid, käsitletakse neis keskkonda-

des toimuvat inimegevust, tutvutakse peamiste taimekahjuritega ja nende tõrjumise võimalustega. Omaette alapeatükk on pühendatud mahepõllundusele ja selle toodetele. Metsade peatükk tutvustab erinevaid metsatüüpide – nõmme- ja palumetsa, laanemetsa ja salumetsa – ning nende elustikku. Räägitakse ka metsade kasutamisest ning kaitsest. Neljas teema on pühendatud õhule, selle omadustele ja tähtsusele Maa elustikus. Selgitatakse erinevaid ilma nähtusi: tuult, õhurõhku, õhutemperatuuri, sademete teket jms.

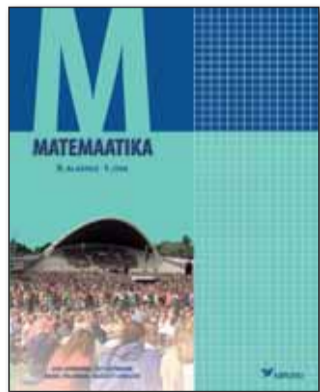
Õpiku juurde kuulub ka töövihik, mis sisaldab küsimusi, probleemülesandeid, katseid ja uurimistöid kõigi õpikupeatükkide täienduseks.

MATEMAATIKA 9. KLASSILE

Uue, suure värvi formaadis õpiku aluseks on 9. ja 8. klassi matemaatikaõpikute eelmised trükid, mis on viidud vastavusse uue, 2010. aasta ainekava nõuetega. Kuna 9. klassi matemaatika ainekavas on palju uuendusi, on mitmete teemade käsitlemist ka sisuliselt ümber töötatud.

Õpiku esimene osa sisaldab kolme peatükki: „1. Ruutvõrrand“, „2. Ruutfunktsioon“ ja „3. Ratsionaalavaldised“. Ülesanded on reeglina jaotatud A- ja B-osa ülesanneteks, mis võimaldab õppetööd diferentseerida. Õpiku lõpus olevas lisas on esitatud arvude ruutude ja kuupide tabel, kokkuvõtte ruutfunktsioonist ning peamised valemid, mida kasutatakse algebräülesannete lahendamisel.

Esimese peatüki teemad, arvu ruutjuur ja irratsionaalarvud ning ruutvõrrandite lahendamine, on 9. klassi üle toodud 8. klassist. Uuendusena on ruutvõrrandi lahendamisele kaksliikme ruuduks täiendamise teel antud ka geomeetiline tõlgendus, lähtudes selle lahendusvõtte kasutuselevõtja al-Khwarizmi enda mõttekäigust ja näidetest.

Suurimad muudatused on ruutfunktsiooni käsitlemisel. Selles peatükis on pandud suur rõhk graafikute joonestamisele arvutiprogrammiga GeoGebra. Et ühe alateema ulatusel on arvutit lahendatavaid ülesandeid rohkem kui üks või kaks, on võimalik kogu tund sisustada ülesannete lahendamise arvutiklassis. Et arvutiprogrammiga on väga mugav funktsiooni graafikut koordinaatteljestikus nihutada, keskendub ruutfunktsiooni teema peamiselt küsimusele, kuidas saada funktsiooni $y = ax^2$

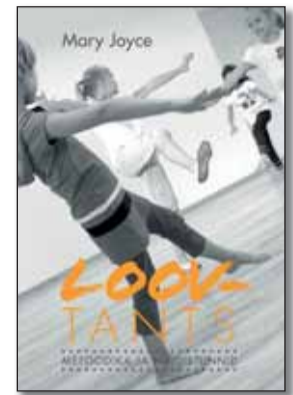
graafikust funktsiooni $y = ax^2 + bx + c$ graafik kahe nihkega x - ja y -telje suunal. Samas õpitakse loomulikult ruutfunktsiooni graafikut joonestama ka käsitsi ning oluline on endiselt oskus visandada graafikut ligikaudselt.

Lisamaterjalina matemaatikast huvitatuile on tutvustatud ka parabooli geomeetrist tähendust: joon, mille punktid asuvad teatud punktist ja sirgest võrdsel kaugusel. Sellise joone tekkimist on põnev uurida, konstrueerides vastavate omadustega punkte hulga arvutiga. Parabooli geomeetrist omadustest tulenevad ka selle praktilised kasutusvõimalused paraboolantennides ja autolaternates.

Kolmas peatükk põhineb suuresti õpiku eelmises trükis ilmunud materjalil. Vajadusel on ülesandeid ning uue teema esitust (ruutkolmliikme tegurdamine) kohandatud vastavalt uuele ainekavale ning mittesobivad ülesanded välja jäetud, arvestades, et põhikoolis ei käsitleta enam kuupide valemite ega tegurdamist rühmitamisvõttega.

Uuele ainekavale vastavaks on muudetud ka õppekomplekti kuuluv töövihik.

UUS!

Mary Joyce
LOOKTANTS

Lehekülgede arv: 176 lk
Värviskeem: m-v
Formaat: 16,5 x 23,5

Raamatu autor on rahvusvaheliselt tunnustatud USA tantsuõpetaja, kelle sõnade järgi on loovtantsu eesmärgiks suhtlemine liikumise kaudu. Kõige olulisem selle juures on väljenduslikkus. Õppimine algab tantsu elementide uurimisest ja jõuab välja nende loova kasutamiseni. Lapsed avastavad, mida keha suudab teha, kuidas see on kokku pandud, millist jõudu see omab. Kui lapsed kasutavad tantsu elemente loovaks eneseväljendamiseks, siis see ongi loovtants. Sellises tantsus ei ole „õiget“ ega „vale“, pole mingit kindlat tehnikat, mida omandada. On uurimine ja katsetamine, kujutlemine ja avastamine, rõõm ja energia.

Käsiraamatus toetavad teooriat tantsutundide üksikasjalikud kirjeldused. See on väärtuslik metoodiline õppematerjal, millest iga õpetaja võib leida inspiratsiooni oma isikliku meetodi väljatöötamiseks. Raamat ei ole mõeldud ainult tantsuõpetajatele, samu võtteid saavad kasutada ka muude ainetõpetajad, et tunde elavdada ja lapsi paremini kaasa haarata.

Raamat on valminud koostöös Eesti Tantsuhariduse Liiduga.

Kadi Lukanenok, Tiiu Tammemäe
LUGEMISMÄNGUD 5

Lehekülgede arv: 80 lk
Värviskeem: värviline
Formaat: 20,5 x 28
Kõide: 7 lauamängu karbis, mängunupud ja täring

Viies lugemismängude kogumik on kokku pandud 2010. aastal toimunud Eesti Lugemisiühingu konkursi tugevatest töödest.

Vanuses, mil lastel tekib esmane huvi tähtede ja lugemise vastu kuni lugemisoskuse omandamiseni, peetakse laste eakohaseks põhitegevuseks mängimist. Seega on mõistlik korraldada õppetöö võimalikult mänguliselt, kaasata lugemisõpetusse erinevad tajud ja anda tööd mälu. Just nendest märksõnadest ning Eesti õpetajate ja logopeedide kogemusest ongi sündinud juba viies lugemismängude komplekt.

„SOOTSIUMI” KESKMES ON ÜHISKOND

Koolibri kirjastuse 9. klassi ühiskonnaõpetuse uuenu- nud õppekomplekt kannab nime „Sootsium”. Komplekti kuuluvad Tallinna Ülikooli riigiteaduste instituudi professori Anu Tootsi kirjutatud õpik ning Kuresaare Gümnaasiumi pedagoog-meetodiku Maidu Variku koostatud töövihik.

Miks just „Sootsium”?

Anu Toots on nimevalikut põhjendanud nõnda: „Sootsium tähendab sotsiaalset kooslust. Selliseks koosluseks võib olla perekond, sõprus- kond, vennaskond, naabruskond, kogukond või koguni ühiskond. Kõige sagedamini mõeldaksegi sootsiumi all just suurt inimkooslust – ühiskonda. Ühiskond on ka selle õpiku keskmes. Samas on väikestel ja suuritel kooslustel üks väga tähtis ühis- joon – sootsiumi moodustavad inimesed on omavahel seotud, nad suhtlevad, ning ühe liikme või grupi tegevus mõjutab teisi ja kujundab terviku omadusi. Inimesed ei suhtle sootsiumis ainult otseselt, rääkides ja kirjutades, vaid ka osaledes majanduses, valitsemises, ühiselu korraldamises.” Kuidas see kõik täpsemalt käib, sellest „SOOTSIUM” kõnelebki. Õppekomplekti nimevalik viitab omal kombel ka ühele riiklikus õppekavas kolmanda kooliastme ühiskonnaõpetuse ette seatud õpitulemusele – põhikooli lõpetaja määratleb ja tunnetab end oma kogukonna ja Eesti ühiskonna liikmena; on valmis toi-

mima vastutustundliku kodanikuna Eesti Vabariigis, Euroopa Liidus ning maailmas. Teisisõnu – põhikooli lõpetaja peaks olema omandanud oskuse ja valmiduse toimida mitmesugustes sootsiumides.

Jälgides vastavust riiklikule õppekavale, on Anu Toots süstematiseerinud materjali isikupärase viisil, mida ta põhjendab nõnda: „Seekord algab õpik majandusega. Sellel on mitmeid põhjusi. Esiteks, nagu näitavad lõpueksamite ja rahvusvahelise kodanikuhariduse uuringu tulemused, on õpilaste teadmised majandusest nõrgemad kui teistes valdkondades. Seega tuleb majandusele eraldada piisavalt aega ja tähelepanu. Teiseks, õpetamisteooriate kohaselt on mõistlik liikuda konkreetsematel teemadel abstraktsematele. Majandus on

väiksema abstraktsiooniga teema kui ühiskond tervikuna. Kolmandaks, ühiskond on objekt, mille puudub „algus ja ots”. See on vastastikkult seotud suhete ja institutsioonide süsteem, kuhu võib siseneda mitmest kohast ja milles saab liikuda erinevalt. Selles mõttes pole fundamentaalset tähtsust sellel, kust alata. Õpiku teksti on püütud koostada nii, et soovi korral saab valida õppematerjali läbimiseks ka teistsuguse tee.”

„Sootsium” on jagatud kahte ossa: „Ühiskonna peamised koostisosad” ning „Eesti Euroopas ja maailmas”. Neist mahukam ehk esimene käsitleb läbi peatükkide „Majandus”, „Kodanikuühiskond” ning „Riik ja valitsemine” ühiskonna peamisi koostisosi, neljas peatükk aga vaatleb ühiskonda ja sotsiaalseid suhteid, mille rolli ühiskonnas võrdleb pro-

fessor Toots närvisüsteemi ja veresoonkonna omaga organismis. Eestit Euroopa Liidu liikmena ning rahvusvahelistes organisatsioonides iseloomustab „Sootsiumi” viimane, suhteliselt kokkurusutud osa.

Nii õpikus kui ka töövihikus on rohkelt praktilisi materjale, mis suunavad harjutama infootsingut teabeallikatest, toetavad statistika ja allikate analüüsi ning õpetavad kriitiliselt hindama infokeskkonda.

Viited veebilehekülgedele juhivad tähelepanu täiendavale teabele, neis orienteeruma õppimine peaks muu hulgas tagama õpilasele oskuse kasutada elektroonilist Riigi Teatajat ning leida vajalikku õigusakti.

Olulisel määral on uuenenud ka õppematerjali ilme – fotod, skeemid, teemade esitust toetav statistiline materjal ja selle esitusviis. Fotod loovad õppijale võimaluse ära tunda olulisi paiku ja persoone, nagu valitsuse hoone Toompeal ja presidendi residents Kadriorus või siis Eesti presidendid läbi aegade, õiguskantsler Indrek Teder, riigikogu esimees Ene Ergma, riigikontrolör Alar Karis. Ühiskonna ja riigi igapäevaelu otseselt edasi andvate fotode kõrval on kasutatud selliseidki, mille sõnum on kaudsem ja peaks õhutama arutlema, diskuteerima, väitlema. Sama eesmärki täidavad enamiku teemade lõppu lisatud karikatuurid ja koomiksid.

ОРФОГРАФИЯ И ПУНКТУАЦИЯ ДЛЯ ГИМНАЗИСТОВ

Учебник по русскому языку для гимназии «Орфография и пунктуация» (авторы – Светлана Евстратова и Тереза Филиппова) построен в точном соответствии с «Государственной программой обучения для гимназии» и в полном объеме отражает учебные темы, заявленные в курсе «Практический русский язык (корректировочный курс по орфографии и пунктуации)».

Учебник состоит из двух частей («Орфография» и «Пунктуация»). Каждая часть начинается со вступительной статьи, которая содержит информацию об истории изучения русской орфографии и пунктуации и главенствующих в них принципах. Введение такой информации на начальном этапе – методически верный шаг, позволяющий подготовить учащихся к осознанной и целенаправленной работе на уроках русского языка. Теоретический материал, посвященный изучению русской орфографии, представлен преимущественно в виде кластеров, повторение правил пунктуации приведено в таблицах. Каждое положение теоретического материала авторы подкрепляют иллюстративными примерами, которые, как правило, подобраны с большой тщательностью.

Параграфы в учебнике построены по общей логике, которая облегчает организацию учебной работы: теоретический материал – блок заданий по теме – материалы рубрики «Самостоятельная работа» – «Творческие задания» – «Проба пера». По мере необходимости в материалы параграфа включаются тексты рубрик «Справочное бюро», «Историческая копилка» и «В мире словарей», а также задания «Нескучный русский» и «Редактор». Подробно описаны авторами этапы учебного проекта «Грамотный русский». Каждая из перечисленных рубрик выполняет свое назначение: «Творческие задания» являются основой для самостоятельно подготовленных сообщений и исследований; рубрика «Проба пера» включает в себя задания по созданию собственных текстов; «Справочное бюро» – это необходимые комментарии к лингвистическим и литературоведческим явлениям, разъяснение терминов и т. д. В рубрике «Нескучный русский» представлены

лингвистические задачи Б. Ю. Нормана, юмористические советы «Школы хороших манер», цитаты из работ известных лингвистов и писателей, лингвистические сказки Л. Петрушевской. Материал этой рубрики является одновременно познавательным и занимательным, вызывает интерес к предмету и позволяет представить язык как живую, меняющуюся систему.

Говоря о текстовой основе упражнений, следует отметить жанровое и тематическое разнообразие текстов, их информативность и содержательность. Помимо упражнений, направленных на работу по развитию/формированию орфографических и пунктуационных умений и навыков, учебник содержит целый ряд заданий на развитие репродуктивных и продуктивных видов речевой деятельности (большинство их включено в рубрику «Проба пера»). Большим плюсом этих заданий можно считать то, что они заставляют учащихся обратить внимание на культуру соб-

ственной речи и оценить свой уровень владения родным языком. Безусловно, полезными являются задания на редактирование текста, представленные в рубрике «Редактор».

Поскольку учебник предназначен для работы на гимназическом этапе, по завершении изучения грамматического строя родного языка, авторы использовали при составлении ряда упражнений комплексный подход: усвоение орфографического материала сочетается с заданиями по лексикологии и словообразованию, отработке пунктуационных умений сопутствует закрепление изученных орфограмм. Выполнение упражнений предусматривает постоянную и планомерную самостоятельную работу с лексикографическими источниками.

Важной особенностью рецензируемого учебника является целенаправленная деятельность авторов по подготовке гимназистов к самостоятельной исследовательской работе, написание которой в соответствии с требованиями новой учебной программы является обязательным.

Авторы и издательство надеются, что учебник будет интересен и полезен читателям, которые ценят грамотное владение русским языком.